

МЕЖДУНАРОДЕН МУЗИКАЛЕН ФЕСТИВАЛ

Мартезески
Музикални
Дени

РУСЕ, 1968

МАРТЕНСКИ МУЗИКАЛНИ ДНИ — РУСЕ

КОНЦЕРТ

на

ГЕВАНДХАУС - ОРКЕСТЪР

Диригент

ВАЦЛАВ НОЙМАН

носител на национална награда

Регионална библиотека
"Любен Каравелов" - Русе

120000890847

Зала Дом на културата

24 март, неделя, 19,30 часа

491123

ПРОГРАМА

ГАНСЛЕР — Симфония № 4
за струнен оркестър

I. Langsam und ausdrucksvoll

II. Sehr lebhaft

III. Langsam — Sehr lebhaft —

Breit und ausdrucksvoll —

Stretta: Sehr lebhaft

БЕТОВЕН — Симфония № 8

Allegro vivace con brio

Allegretto scherzando

Tempo di Menuetto

Allegro vivace

БРАМС — Симфония № 2

Allegro non troppo

Adagio

Allegretto grazioso

Allegro con spirito

ГЕВАНДХАУС-ОРКЕСТЪР

През настоящия сезон прославеният Гевандхаус-оркестър чествува своята 225-годишнина. Страниците на неговата дълголетна история се красят от имената на най-големите музикални авторитети. Феликс Менделсон Бартолди стои на диригентския подиум от 1835 г. до смъртта си през 1847 г. От прочутите композитори през този период са концертирали с Гевандхаус-оркестър Лист, Хектор Берлиоз, пианистката Клара Вик, която по-късно става съпруга на Роберт Шуман, Йозеф Йоаким, Карл Райннике, певците Клара Новело, Вилхелмине Шрьодер и др. По-късно на концертния подиум се изявява като композитор и пианист Йоханес Брамс. Свои творби са дирижирали Брух, Григ, Дворжак, Чайковски и др.

Вторият блестящ период на оркестъра започва когато през 1895 г. ръководството е поверено в ръцете на Артур Никиш. Изпълненията на творби от Вагнер, Щраус, Рeger и Малер стават причина състава на оркестъра да нарастне на 104 души. Никиш отделя особено внимание на музикално-образователната дейност и започва да изнася първите специални концерти за работници. През 1916/17 год. той предприема с оркестъра и първите чуждестранни турнета.

След смъртта на Артур Никиш славата на Гевандхаус-оркестър се продължава от Вилхелм Фуртвенглер (1922—1928) и Бруно Валтер (1929 — 1933). В репертоара на оркестъра почетно място заемат първите изпълнения на творби от Рeger, Скрябин, Респики, Сибелиус, Стравински, Хиндемит, Онегер, Казела, Яначек, Равел, Шостакович и др. Гост-диригенти на оркестъра са били Ото Клемперер, Феликс Вайнгартен, сър Томас Бичъм, Рихард Щраус, Ерик Клайбер, Карл Шурхт, Еуген Йохум и др. Дейността на Бруно Валтер бива прекъсната от развилнелия се вече фашизъм в Германия.

Тежка е задачата на новия ръководител Херман Абендрот (1934—1945), на когото фашистката цензура диктува какво може да изпълнява оркестъра и какво не. Творчеството на Мелделсон, Малер, Стравински, Хиндемит и на много други композитори е абсолютно забранено. Няколко месеца след чествуването на 200-годишнината на Гевандхаус-оркестър, англоамериканските летци унищожават прочутата концертна зала „Гевандхаус“. Победата над фашизма слага край на този тежък период в историята на оркестъра.

През месец юли 1945 г., възкресен от руините и с лице към светлото бъдеще, оркестърът започва отново своята дейност. Забранените цели дванадесет години творби прозвучават отново, допълнени от ценното творчество на известните съветски композитори Шостакович, Прокофиев и Хачатурян.

През 1949 г. се завръща от Хановер в Германската демократична република Франц Конвични, който поема ръководството на оркестъра. Настъпва период, в който дейността на този състав се поставя в служба на работниците, селяните и младежта на ГДР, които имат вече възможността да се наслаждават не само на богатото музикално наследство на миналото, но и на творчеството на тоновите майстори от социалистическите страни. Гевандхаус-оркестър е канен на турнета в много страни. Гостувал е петнадесет пъти в ГФР, в Швейцария, Чехословакия, Съветския съюз, Холандия, Белгия, Франция, Англия, Австрия, Полша и Япония. Смъртта на Конвични през 1962 г. бе голяма загуба за оркестъра.

Днес Гевандхаус-оркестър продължава традициите на своето светло минало, като същевременно прославя симфоничното и изпълнителско изкуство на Германската демократична република, под вещото ръководство на сегашния си ръководител Вацлав Нойман. Блестящи са успехите на този майсторски колектив както в родината му, така и в последните му турнета в Дания, Финландия, Швеция и Норвегия.

ФРИЦ ГАЙСЛЕР

Симфония № 4 за струнен оркестър

ФРИЦ ГАЙСЛЕР е роден през 1921 г. Завършва музикалното си образование в Лайпциг и Берлин. Понастоящем е доцент по композиция и теория на музиката в Лайпцигската консерватория. Писал е симфонична музика, камерна музика, множество песни и кантати, както и балета „Пигмент“. Със своето творчество той е известен и извън границите на Германската демократична република.

Четвъртата му симфония за струнен оркестър е завършена през май 1967 г. В нея композиторът е използвал всички технически възможности, които му предлага щрайховия състав. По форма тя се приближава до образците от бароковата епоха, а по мелодичен и ритмичен материал е съвременна.

Б Е Т О В Е Н

Симфония № 8

Осмата симфония на Бетовен е рядко красива класическа симфония. Тя прелива от свежест, мелодичност и изящна танцуваност. Тя е най-кратката Бетовенова симфония. Написана е през 1812 година, едновременно със Седмата симфония. Оттук има известна близост в характера на двете симфонии, въпреки огромната контрастна разлика в тяхната идейно-емоционална същност.

Първата част е написана в 3/4 такт, почти като темпо на менует. Първата тема е една ясна мелодична мисъл, игриво начупена. Преходът към втората тема е много кратък. В първата част не липсват и характерните за Бетовен динамични контрасти. Обширното заключение предава на сонатната форма на първата част характерен Бетовеновски облик.

Втората част е написана в 2/4 такт, с изцяло танцувален характер. Казват, че Бетовен бил написал на първата партитурна страница на втората част следното пояснение: „Разходка с фиакър из околностите на Виена“. В ритъма на първата тема в съпровода на духовите инструменти и в леката грациозна стъпка на музикалното изграждане има нещо доста близко с това пояснение.

Третата част е строг класически менует от типа на Хайденовите. Изобилието на сфорцанди (акценти) и чести промени в динамиката, говорят за Бетовеновите стилистични особености.

Четвъртата част е написана напълно в духа на Хайденовите последни симфонични части, с много лека фактура на музикалното писмо. Капризни затихвания, кратки остри акценти, бурни избухвания на веселие и танц. Частта е написана в рондо — сонатна форма, за която е характерно по-честото прозвучаване на първата тема.

Б Р А М С

Симфония № 2

Четирите симфонии на Брамс представляват едва ли не основното богатство на цялото му голямо творчество. В тях като във фокус са събрани всички характерни черти на неговия стил и светоглед. Макар и само четири, симфонията му представляват един свят, подобен на този, отразен в симфонията на Бетовен, един кръг от образи и идеи, който е безкрайно богат; тук Брамс е съумял по своему да отрази духовните стремежи на своето време, възлеченията и поривите на съвременниците си.

На крайно драматичната и напрегната Първа симфония се противопоставя Втората със спокойния си пасторален характер. Това е истинска „Пролетна симфония“, според сполучливата характеристика на Брамсовия приятел Дайтерс. Написана е почти едновременно с Първата; Брамс е завършил партитурата ѝ на брега на езерото Вьортерзее през лятото на 1877 г. За първи път е била изпълнена през есента на същата година от Виенската филхармония под ръководството на големия диригент Ханс Рихтер.

Първата част напомня по движението си бавен валс. Характерът ѝ е идилличен и пасторален. Изградена е върху две главни теми — първата мечтателна и спокойна (валдхорни, след това дървени духови инструменти), втората — меланхолична и нежна, напомняща лендлерите на Шуберт. Първата част завършва спокойно и омиротворено след една светла и поетична кода. Втората част е строго Адажио, възвишено и замислено. Характерът му е дори суров. Това е отличителен образец на Брамсовата философска лирика и не отстъпва по съдържателност на бавните части на симфоните на Брукнер. Тук има няколко интересни от композиционно гледище моменти: диалог между фагот и виолончели (в началото) и фугато в обой, валдхорна и флейта.

Третата част е бавно Брамсово скерцо с подкупваща грация и финес. Отново тук излизат най-ве характерният хумор на Брамс и неговата тънка находчивост. Както скерцото, така и триото му са написани върху една тема — вариационно изменена. Началото на частта е изящно, детски наивно, с елегичен оттенък. Финалът е пълен с енергия, жизнерадост и неудържимо веселие, напомнящ за светъл народен празник.

25 март, понеделник, 19,30 часа
Зала Дом на културата

ВТОРИ КОНЦЕРТ
НА

ГЕВАНДХАУС - ОРКЕСТЪР

Диригент

ВАЦЛАВ НОЙМАН

носител на национална награда

П Р О Г Р А М А

П. ВЛАДИГЕРОВ — Импровизация и Токата

**ШОСТАКОВИЧ — Камерна симфония
за струнен оркестър

Largo
Allegro molto
Allegretto
Largo
Largo

ДВОРЖАК — Симфония № 5
Adagio — Allegro molto
Largo
Scherzo — Molto vivace
Allegro con fuoco

**Първо изпълнение в България

ПА Н Ч О В Л А Д И Г Е Р О В

Импровизация и Токата

Творчеството на Панчо Владигеров е ярко и многостранно. Той е автор на две симфонии, операта „Цар Калоян“, балета „Легенда за езерото“, пет концерта за пиано и оркестър, концерт за цигулка и оркестър, много оркестрови пиеси (поеми, сюити) камерни произведения, песни и много други. За големи заслуги в развитието на българската музикална култура професор П. Владигеров е удостоен с най-високи отличия — „Народен артист“ и лауреат на Димитровска награда.

Импровизация и Токата са две от пиесите на клавирния цикъл „Епизоди“, които композиторът оркестрира през 1942 г. Същата година се е състояло и първото им изпълнение от оркестъра на Софийската народна опера под диригентството на Асен Наиденов. Импровизация и Токата е великолепна оркестрова пиеса, богато емоционална, жизнерадостна, бодра и оптимистична. В тематично отношение първата пиеса „Импровизация“ е изградена върху една широка напевна, бавна жътварска песен с лиричен характер. Владигеров разгъва пиесата колоритно, с вкус и мярка. Токатата е контрастна със своето бързо темпо и подчертан танцов ритъм. Двете различни по характер теми, токатното движение и живописната оркестрация са носители на светли настроения. Импровизация и Токата е една от най-сполучливите оркестрови творби на Владигеров, която се изпълнява често и винаги с успех не само у нас, но и в чужбина.

Д М И Т Р И Ш О С Т А К О В И Ч

Камерна симфония за струнен оркестър

Камерната симфония за струнен оркестър не е нова творба на Шостакович. Тук става въпрос за неговия Осми квартет, който през 1967 г. бива инструментира от известния диригент на Московския камерен оркестър Рудолф Баршай в сътруд-

ничество с композитора. Работата се е ограничила в диференцирането на отделните партии и в подсилването на басовия фундамент чрез въвеждането в партитурата на контрабасите.

Осмият квартет до-минор, оп 110 (1960), дължи възникването си на работата на Шостакович върху съветско-германския филм „Пет дни — пет нощи“, оп. 111, в процеса над която композиторът бива поразен от самия филм, посветен на сюжет от Втората световна война (разрушаването на Дрезден). В ГДР той се запознава и с документални материали за войната и фашизма. Всичко това буди стари спомени и в резултат само на три дни се ражда драматичният Осми квартет, посветен на жертвите на фашизма и войната. Петте му части образуват непрекъснат цикъл: Ларго—Алегро-молто —Алегретто — Ларго— Ларго. Произведението е написано стройно, ясно, с огромна емоционална непосредственост, изпълнено с цитати от предишни творби. Това му придава известна „автобиографичност“, още повече че един от лейтмотивите тук е ре-ми бемол до-си т. е. четирите звука, които образуват инициалите на композитора. Той вече бе използван в Десетата симфония. „Рамката“ на квартета са двете Ларго, съсредоточени и съдържани, чиято основа е полифоничното развитие на посочения лейтмотив.

В първата част има цитати (фанфарни) от Първата симфония. Във финала те липсват. Тук е изградена с голямо динамично напрежение fuga върху четирите тона-инициали.

Втората част е сродна с напрегнатата и зловеща токата (трета част) от Осмата симфония — кратката тема-зародиш е развита в непрекъснатото „разгарящо се“, бурно, механично движение. В кулминацията се появява цитат от финала на клавириото трио, който се възприема свързан с голямата мъка и страдания на хората. Повторното му явяване е непрекъснато внезапно.

Третата част, в която се съчетават фантастика, хумор, горест, гротеска. Това е скерцото на Квартета. Основната му тема е произведена от

познатия вече лейтмотив. И тук има цитат — от първата част на Концерта за виолончело.

Четвъртата част използва същия този мотив от концерта в съвсем друг план: той става гневна, патетична фраза, напомняща темата „Сведете глави!“ от Единадесетата симфония. На нея отговарят още три теми-образи — едната е силно драматична и сурова и напомня с нещо драматичните моменти на последната симфония, другата е отглас на революционната песен „Измъчен от тежка неволя“, а третата — нежна и трепетна, е заета от финала на „Катерина Измайлова“.

Петата част обединява тематично и формално всички появили се досега идеи и образи в едно цяло.

Д В О Р Ж А К

Симфония № 5 (Из Новия свят)

Петата симфония на Дворжак с право се счита за най-значително негово произведение, донесло огромна слава на чешкото музикално изкуство. На 16. XII. 1893 г. в Ню-Йоркския Карнегхол е била изпълнена за първи път симфонията „Из новия свят“ под диригентството на Антон Зайдел, която в течение на близките няколко години обиколила всички симфонични подиуми на света.

Симфонията започва с едно встъпление, което ни въвежда в нейните образи. Мелодиите, които Дворжак тук създава, са разказвателни и в тях той подготвя следващото драматично повествование. Независимо от славянския мелодичен строй на първата тема, тя съдържа в себе си ритмични елементи на негърските песни. Втората тема е лирична, но пак със славянски характер, въпреки синкопирания ритмус. В разработката на акордите на медните инструменти създават драматично напрежение и тревожност. Героничното в симфонията се утвърждава в разработката и особено в заключението на първата част.

Втората част първоначално е била назована от композитора „легенда“, тъй като образите на

тази част са свързани с XX-та песен от поемата „Хайвата“ от Лонгфело. Сюжетно-образно тази част е създадена по незабравимата сцена — погребението на героинята на поемата Минехаха — прекрасната и кротка жена на Хайвата, умряла от глад. Началото на бавната част представлява погребение, дадено в акордите на духовите инструменти под сурдина, а печалната мелодия на английския рог изразява самотата и скръбта на Хайвата. В тази част е отразена и една друга картина: Хайвата е при гроба на любимата си, където си спомня за хубавите дни, преживяни с нея.

Третата част е пропита от славянски танцови песни и интонации. И тук първата тема на първата част, като мото на симфонията, прозвучава в завършека на частта.

Четвъртата част започва с тема, приличаща на бавен марш. Втората тема с носталгично настроение се появява в кларинета. В разработката, обаче, доминира първата тема на финала, около която са вплетени както скръбната тема на втората част, така и мотивът на скерцото. Във финала на симфонията се вплита тематичният материал от четирите части на симфонията, от които се получава една идейно художествена завършеност.

